

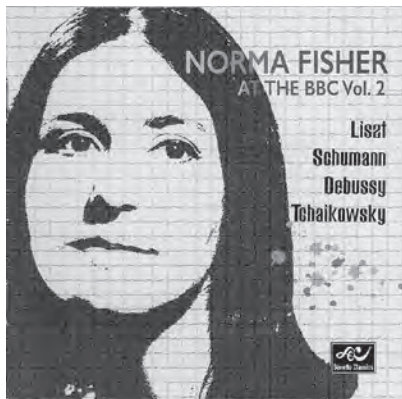
A 2020-as Liszt-lemeznagydíj felvételeiből

2020-ban 41. alkalommal került sor a Magyar Liszt Társaság Nemzetközi Liszt Lemeznagydíj versenyére (International Liszt Grand Prix du Disque). A zsűri ezúttal két nagydíjat adott ki: az egyiket az angol Norma Fishernek a BBC által készített koncertfelvételeit, a másikat a litván Muza Rubackyte Liszt Schubert-átiratait tartalmazó albuma nyerte. Magas színvonalú játékaért dicséretben részesült a temesvári születésű, Párizsban élő Suzana Bartal *Zarándokévek*-felvétele, valamint Borbély László kései Liszt-műveket tartalmazó CD-je. Szintén elismerő oklevelet és a vele járó, Borsos Miklós által készített Liszt-érmet kapta Josep Colom spanyol zongoraművész, Liszt h-moll szonátájának interpretációjáért.

A díjkiosztó gálakoncertre Liszt Ferenc születésnapjának előestéjén, október 21-én szerdán került sor a Régi Zeneakadémia kamaratermében, az Egyetem és a Liszt Ferenc Társaság rendezésében. Az egyre romló utazási körülmények miatt a díjazottak többsége sajnos nem lehetett jelen, de valamennyien ígérték, hogy amint lehetséges, eljönnek Budapestre, és személyesen mutatják be művészetüket. A díjátadó emelkedett hangulatát Borbély László kiváló zongorajátéka teremtette meg.

A zsűri elnöke ezúttal e sorok írója, Gombos László zenetörténész, a Liszt Társaság budapesti tagozatvezetője volt, további tagjai valamennyien zongoraművészek: Király Csaba, a Társaság országos elnöke, valamint Bánky József, Kassai István, Kerek Ferenc és Szabó Ferenc János. A Budapestről, Pécsről és Szegedről érkezett zsűritagok személyében az ország több régiója, intézménye és korosztálya képviseltette magát. A szeptember elsején konszenzussal meghozott döntés eredményeképpen Gombos László és Király Csaba két nagydíjat és három elismerő oklevelet adott át a Liszt-művek előadóinak, illetve képviselőiknek.

A végeredmény a zsűri közösen meghozott, további részleteiben nem ismertett ítéletét tükrözi, amelyet az alábbiakban saját zenekritikusi véleményemmel egészítünk ki, hogy átfogó képet adjak a 2020-as mezőnyről, egyszersmind fejtsék ki a kiváló teljesítmények előtt. A bíráló szempontjai között természetesen ezúttal is a művészi kvalitások álltak az első helyen, de lemeznagydíjról lévén szó, a kiadvány további paraméterei is számítottak: többek között a hangfelvétel minősége, a műsorösszeállítás, a kísérőtanulmány részletessége és színvonala, valamint az album külső megjelenése. A tizennyolc beérkezett lemez megfelelt az általános nemzetközi színvonalnak, ezáltal egy önmagánál sokkal szélesebb választékot reprezentált. A felvételekből a Bartók Rádió is kapott egy-egy példányt, ezáltal a rádióhallgatóknak lehetősége nyílik arra, hogy megismerjék az alábbi kiadványokat.

A Sonetto Classics 2019-ben adta közre a kiváló angol zongorista, **Norma Fischer** BBC-felvételeinek válogatását. A művésznő intelligens, elsőrangú muzsikusként, aki sokféle árnyalással, a zenei finomságok széles tárházát bemutatva játszik, szép és fényes hangon, kerülve a modorosságot és más hatásadás eszközöket. Az 1869–70-ben és 1984-ben készült élő felvételek során mert kockáztatni, túlemelkedni a hibátlanul steril játékon. A mai stúdiófelvé-

teleken ugyanis már csak ritkán hallható hasonlóan életszerű zenélés, ami bőven kárpótolja a hallgatót a kisebb, jelentéktelen hibákért. A művész az *Első Mephisto keringő*-ben megmutatta, hogy a színes játékmód mellett szenvedélyes is tud lenni. A Saint-Saëns *Haláltáncán* Liszt-féle átíratából készült felvétel érdekessége, hogy az nem a rádió archívumában, hanem a hazánkban jól ismert Alain Walker kazetta-átjátszása révén maradt fenn. Bár hangtechnikailag nem tökéletes, zenei értékei miatt érdemes volt közreadni.

A másik nagydíjat a litván **Muza Rubackyte** nyerte a Lyrinx cég által kiadott *De la valse à l'abîme* című lemezával. Az érmet és oklevelet a Litván Köztársaság nagykövete, Vytautas Pinkus vette át a művésznő helyett. Az album Liszt Schubert-átirataiból tartalmaz válogatást, középen Schubert a-moll szonátájával. A műsorválasztás nem ad alkalmat a végletesen szenvedélyes játék bemutatására, de az itt megjelenő érzelmi skála még enélkül is nagyon széles. A művésznő teljesítménye az érzékeny billentés, a differenciált játék tekintetében egyedülálló, nemcsak a 2020-as Grand Prix versenyzői között, hanem az elmúlt évtizedek nemzetközi mezőnyében is. Sehol semmi durvaság, sehol egyetlen érzéketlenül megütött hang. Muza képes arra, hogy felülemelkedjen a zongora alapvetően ütőhangszeres tulajdon-

ságain, a különféle színű pianók és pianissimók nála egységes, rugalmas zenei szövetté állnak össze, miközben a marcato dallamhangok világosan kiemelkednek a több száz hang zsongásából. Szinte valószínűtlen, hogy egy zongorista mindarra képes, ami végül is megszólal a *Sei mir Gegrüsst*, a *Die junge Nonne*, az *Ave Maria*, az *Erlkönig* vagy a *Gretchen am Spinnrade* dalátiratokban. Nem tudni, hogy az eredmény elérésében mekkora szerepe van az elsőrangú felvételi technikának – valóban érdemes lenne ugyanezeket a darabokat élő előadásban is hallani a művész nő interpretációjában.

A temesvári születésű magyar-francia művész nő, **Suzana Bartal** (Bartal Zsuzsanna) a teljes *Années de Pèlerinage* sorozatot közreadta a Naïve Classique gondozásában. A kiadvány egyik fő erőssége az elsőrangú felvételi technikának és az előadó színes és érzékeny játéknak köszönhető plasztikus, jó térhatású, kiváló hangzás. Egyszerűen élvezet hallgatni csupán azért, hogy gyönyörködjünk a zongora hangjában. Bartal Zsuzsanna kellő alázattal, átgondoltan és megfontoltan, a művek klasszikus tökéletességű megszólaltatását tűzte ki célul. Érdeme, hogy kerüli a túlzásokat, az extravagáns megoldásokat, ugyanakkor valamilyen okból visszafogja magát ott is, ahol szárnyalnia kellene vagy lehetne. Az *Orage*, az *Obermann völgye* és a *Dante szonáta* drámai csúcspontjain leáll a lendület, és nem jön tűzbe se az előadó, se a hallgató. A *Sursum corda* felemelő élménye sem születik meg igazán a mű végére.

Talán nem uralja eléggé a hangszer vagy fél a hanghibáktól, ezért kerüli az impulzív játékokat. A kisebb hiányosságokért azonban kárpótol az ifjú művész nő előadásának élő, sugárzó zeneisége.

Borbély László színvonalas, egységes összeállítású és mondanivalójú albumot jelentetett meg a Hunnia Records kiadásában, *Songs of Sorrows and Consolation* címmel. A kiadvány egyik értéke a ritkán játszott művekből felépített konstrukció, ami a komponista kései világát, pontosabban annak egyik, a halálközeli élményekből fakadó oldalát mutatja be. Ezt sugallja az előadásmód, a hangfelvétel technikai megoldása és az album külső megjelenésének összessége (az alig olvasható sötét betűk egybemosódnak a fekete háttérrel). A hangszer tulajdonságai és a mikrofonbeállítások miatt a zongorahang többnyire sivár, érzéketlen, a játék rugalmatlan, kopogós. Ha belehelyezkedünk a lemez világába és elfogadjuk annak leszűkített kereteit, a színtelenséget, akkor mindez már nem bántó, de továbbra is tudjuk, hogy a zongorahang lehet ennél sokkal szebb, érzékenyebb. Úgy vélem, hogy Liszt célja nem saját szorongásainak a továbbadása volt, hiszen ezek a művek szépek és felemelőek, csak a mester eszközei változtak meg az évtizedek során. Most már tudom, hogy Borbély Lászlónak is ugyanez a véleménye: az említett gálakoncerten a Régi Zeneakadémia pompás zongoráján ugyanezeket a kompozíciókat hallottuk tőle, és a lemezfelvétel ismeretében revelációként hatott az élő előadás hangzási szépsége. A kiadvány

címében megjelenő „Sorrow”-oldal után most örömmel részesültünk a „Consolation” áldásaiban.

Josep Colom spanyol művész esetében a zsúri egyetlen, ám annál jelentősebb zenemű, a *h-moll szonáta* kiemelkedő interpretációjáért ítélte oda az elismerő oklevelet, amelyet Javier Valdivielso Odriozola, a Cervantes Intézet igazgatója vett át. Az Ediciones Eudora vegyes műsorú SACD-jének Liszt-interpretációi határozottan magasabb színvonalúak, mint az ugyanitt közreadott Chopin-daraboké. Figyelemre méltó a művész határozott elképzelése, amely a szonáta lírai mondanivalójának előtérbe helyezésével egyéni szint ad az értelmezésnek. Talán csak a grandioso-téma 2. tétel előtti, erőteljes visszatérése közelíti meg azt a határt, amelyet ő már nem szeretne túllépni a szélsőségesen szenvedélyes, drámai előadás irányában. A szimbolikus jelentőségű Fisz-dúr téma megjelenésével új kapukat nyit az árnyalatok világában, mintegy átértékelve az addig hallottakat. Itt, a 2. tételben mutatkozik meg leginkább a művész előadói nagysága. Hosszú és egyenlees crescendókra és decrescendókra képes. Még a fugato sem a megszokott ördögi és zaklatott karakterben jelenik meg nála, hanem az éterihez áll közelebb (Allegro energico helyett Andante dolce). A feszültség és a dinamika nagy ívben, fokozatosan erősödik, nem csak a visszafogottan induló 4. tételig, hanem egészen a „grandioso” téma visszatérése előtti megállásig.

Gombos László